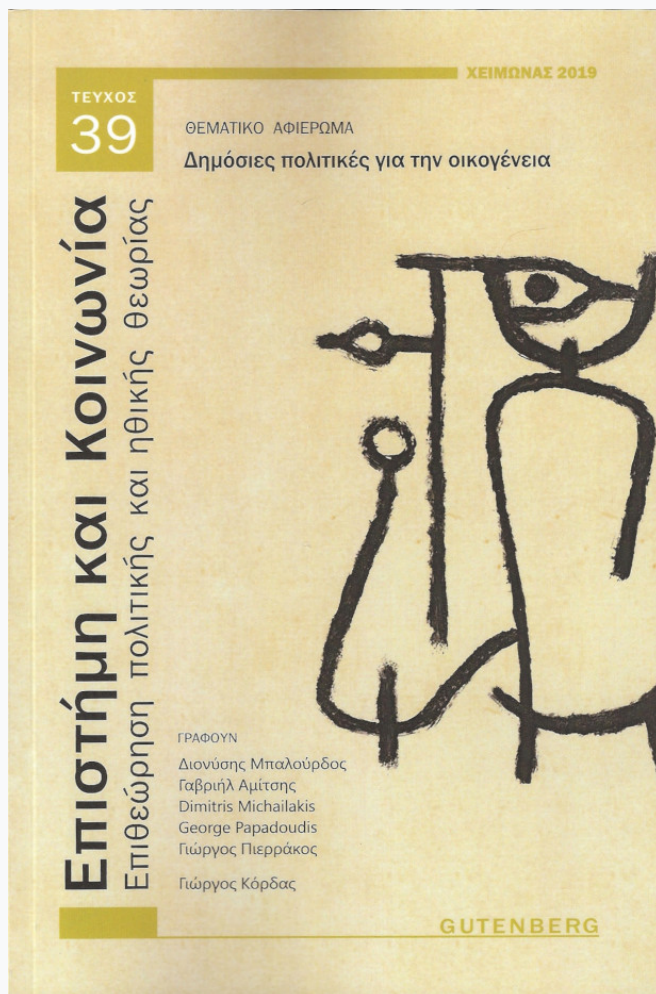

Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας

Τόμ. 39 (2019)

Δημόσιες πολιτικές για την οικογένεια

Μαρία Πετράκη, Προκλήσεις ανάπτυξης του τοπικού κοινωνικού κράτους την περίοδο της κρίσης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2017

Ιωάννης Ψυχάρης

doi: [10.12681/sas.21112](https://doi.org/10.12681/sas.21112)

Copyright © 2020, Ιωάννης Ψυχάρης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ψυχάρης Ι. (2019). Μαρία Πετράκη, Προκλήσεις ανάπτυξης του τοπικού κοινωνικού κράτους την περίοδο της κρίσης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2017. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 39, 155–158. <https://doi.org/10.12681/sas.21112>

B I B Λ Ι Ο Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Ε Σ

Μαρία Πετράκη, *Προκλήσεις ανάπτυξης του τοπικού κοινωνικού κράτους την περίοδο της κρίσης*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2017, 303 σελ.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ της Μαρίας Πετράκη αφορά τον ρόλο του τοπικού κράτους για την άσκηση αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής. Παρουσιάζονται τα πορίσματα πρωτογενούς έρευνας που επικεντρώνει στη διερεύνηση της φτώχειας, της εισοδηματικής ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού σε τέσσερις Δήμους της Αττικής (Αθηναίων, Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αιγάλεω και Χαλανδρίου), καθώς και στις πολιτικές που εφαρμόζει η τοπική αυτοδιοίκηση για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων.

Το αντικείμενο του βιβλίου είναι πολύ ενδιαφέρον και το θέμα μελέτης προσέλαβε μεγαλύτερη σημασία λόγω της οικονομικής κρίσης. Τα κοινωνικά θέματα καθώς και η εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής πρέπει να μελετώνται και να αναλύονται πρω-

τίστως σε τοπικό επίπεδο, αφού η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να έχει άμεση γνώση των τοπικών προβλημάτων και να διαμορφώνει, λόγω της αρχής της εγγύτητας και της επικουρικότητας, την πιο αποτελεσματική πολιτική για την επίλυσή τους. Κατά συνέπεια, η άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο αποτελεί ένα από τα ζητήματα αιχμής τόσο για την αποτελεσματικότητά της όσο και για τη βελτίωση της ευημερίας και των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών σε όλη τη χώρα.

Το βιβλίο αποτελείται από εννέα κεφάλαια. Το πρώτο αφορά την ανάδειξη της ιδιαιτερότητας του τοπικού στην οργάνωση του κράτους και των κρατικών πολιτικών. Αναφέρεται τόσο σε θεωρίες όσο και σε μορφές οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα κεφάλαιο που συνδυάζει την παρουσίαση και την κριτική θεώρηση του τοπικού στη σύγχρονη επιστημο-

νική βιβλιογραφία και πολιτική πρακτική. Παρά τη σχετικά μικρή του έκταση η βαρύτητά του είναι μεγάλη στη συνολική αποτίμηση της έρευνας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στον στόχο της έρευνας και διατυπώνονται πολύ λεπτομερικά το μεθοδολογικό πλαίσιο, τα στοιχεία και οι μέθοδοι ανάλυσης. Στο κεφάλαιο αυτό αναδεικνύεται ένα από τα στοιχεία πρωτοτυπίας της μελέτης που αφορά, αφενός, το εξαιρετικά ενδιαφέρον πρωτογενές υλικό που έχει συγκεντρωθεί μέσω ερωτηματολογίων και, αφετέρου, τον συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής μεθοδολογίας και ανάλυσης. Η περιγραφή της μεθοδολογίας της έρευνας και ειδικότερα ο σχεδιασμός της δειγματοληπτικής έρευνας πεδίου και η περιγραφή του ερωτηματολογίου μπορεί να αποτελέσουν υπόδειγμα στη βιβλιογραφία για τον άρτιο σχεδιασμό παρόμοιων ερευνών.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στα κοινωνικοοικονομικά, δημογραφικά και διοικητικά χαρακτηριστικά των περιοχών μελέτης. Η ανάλυση βασίζεται σε δευτερογενή στοιχεία που αντλούνται κυρίως από τις απογραφές πληθυσμού που διενεργεί η ΕΛΣΤΑΤ. Η παρουσίαση γίνεται με περιγραφική στατιστική και με τη χρήση πινάκων και πυραμίδων

ηλικιών σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εκτίθενται τα πρώτα αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης που βασίζονται σε 2000 ερωτηματολόγια. Η ανάλυση περιλαμβάνει μεγάλο εύρος μεταβλητών/χαρακτηριστικών των ερωτώμενων. Από την ανάλυση για τον κίνδυνο φτώχειας τεκμηριώνεται ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές στη δημογραφική σύνθεση, στην απασχόληση, στο εισόδημα και στον κίνδυνο φτώχειας του πληθυσμού ανάμεσα στους εξεταζόμενους Δήμους. Η διαπίστωση αυτή εισάγει προς διερεύνηση ζητήματα κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού στις σύγχρονες πόλεις και συνδέεται με προκλήσεις ασκήσης κοινωνικής πολιτικής σε αστικό/τοπικό επίπεδο.

Στο πέμπτο κεφάλαιο η εμπειρική ανάλυση προχωρά βαθύτερα μέσω της εφαρμογής της πολυμεταβλητής ανάλυσης. Προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα με πιο χαρακτηριστικό την επιβεβαίωση της συσχέτισης της φτώχειας με δημογραφικούς και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες. Αξιοσημείωτη, επίσης, είναι η συσχέτιση επιπέδου εκπαίδευσης και φτώχειας και η τεκμηρίωση ότι το επίπεδο εκπαίδευσης αποτελεί τον πιο σημαντικό ανασχετικό παράγοντα στην

εμφάνιση της φτώχειας. Η ανάλυση της φτώχειας με τη χρήση σύνθετων δεικτών αποτελεί επίσης μια ενδιαφέρουσα πτυχή της μελέτης.

Το έκτο κεφάλαιο είναι πυρηνικό για τη μελέτη, διότι εισάγεται η χρήση των μεθόδων της παλινδρόμησης και εκτιμώνται οι δείκτες διαχωρισμού και πόλωσης στις πόλεις. Ειδικότερα, επιχειρείται η οικονομετρική διερεύνηση των παραγόντων που ερμηνεύουν τη φτώχεια με βάση τα ερωτηματολόγια που έχουν συγκεντρωθεί. Παράλληλα, με τη χρήση των κατάλληλων δεικτών, γίνονται εκτιμήσεις που αφορούν τον χωρικό διαχωρισμό και πόλωση καθώς και την εισοδηματική ανισότητα στους εξεταζόμενους Δήμους. Η ανάλυση αξιοποιεί τη διεθνή βιβλιογραφία και τεκμηριώνει πολύ σημαντικά αποτελέσματα σχετικά με την τάση εισοδηματικής πόλωσης στους εν λόγω Δήμους. Επιπλέον, χρησιμοποιείται πιλοτικά ο δείκτης ΕΚΚΕ, με τον οποίο εκτιμάται το ελάχιστο κόστους που πρέπει να αντισταθμιστεί από την κρατική πολιτική για την εξάλειψη της φτώχειας. Η εκτίμηση αυτού του δείκτη κρίνεται χρήσιμη για τη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών για την εξάλειψη της φτώχειας σε τοπικό επίπεδο.

Στο έβδομο και στο όγδοο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ποιοτική

ανάλυση, αφενός, ομαδικά εστιασμένων συνεντεύξεων στους Δήμους Αιγάλεω και Χαλανδρίου και, αφετέρου, συνεντεύξεων με στελέχη των Δήμων Αθηναίων και Ελληνικού-Αργυρούπολης. Στα κεφάλαια αυτά αποτυπώνονται με χαρακτηριστική σαφήνεια τα προβλήματα και οι πολιτικές από τους άμεσους δρώντες/εκπροσώπους φορέων σε τοπικό επίπεδο. Επίσης, αναδεικνύεται η σημασία της εγγύτητας και της επικουρικότητας στην καταγραφή και στον εντοπισμό των προβλημάτων, καθώς και στην υλοποίηση πολιτικών σε τοπικό επίπεδο. Η ανάλυση αυτή λειτουργεί συμπληρωματικά και συνδυαστικά με την ποσοτική ανάλυση και εμπλουτίζει την κατανόηση, την ερμηνεία, αλλά και τις δυνατότητες άσκησης αποτελεσματικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο.

Τέλος, στο ένατο κεφάλαιο κωδικοποιούνται τα βασικότερα συμπεράσματα της έρευνας. Οι διαφορές που παρατηρούνται ανάμεσα στους Δήμους τόσο ως προς τον κίνδυνο φτώχειας όσο και ως προς την εισοδηματική ανισότητα είναι μεγάλες. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται το εύρημα ότι ο τόπος διαμονής (Δήμος) είναι μια στατιστικά σημαντική μεταβλητή για τον καθορισμό της φτώχειας. Η μελέτη αυτή αναδεικνύει το ζήτημα του κοινωνι-

κο-χωρικού διαχωρισμού, το οποίο γίνεται ολοένα και πιο έντονο στην Ελλάδα.

Το βιβλίο της Μαρίας Πετράκη συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός διεπιστημονικού διαλόγου σε θέματα που αφορούν την κοινωνική πολιτική σε τοπικό επίπεδο. Η συμβολή του συνίσταται τόσο στη μεθοδολογία ανάλυσης όσο και στα συμπεράσματα τα οποία τεκμηριώνει και στις προτάσεις που διατυπώνει. Δίνει το έναυσμα για περαιτέρω έρευνα σε ζητήμα-

τα εισοδηματικών ανισοτήτων, γεωγραφικής πόλωσης και κοινωνικού διαχωρισμού. Επίσης, αναδεικνύει τη σημασία του τοπικού επιπέδου στη διαμόρφωση και άσκηση αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής. Τα θέματα αυτά έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα και συνιστούν ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο πεδίο επιστημονικής έρευνας.

Ιωάννης Ψυχάρης

Γιάννης Κωνσταντινίδης, *Επιλέγοντας: η κοινή γνώμη και τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα και στον κόσμο 2015-2017*, εκδόσεις Τζιόλα, Θεσσαλονίκη 2018, 332 σελ.

Η ΤΡΙΕΤΙΑ 2015-2017 αποτελεί ίσως την πιο ταραχώδη περίοδο της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας, αλλά και μια ενδιαφέρουσα περίοδο διεθνώς. Στην Ελλάδα το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα συνέπεσε με την κορύφωση της οικονομικής κρίσης, το τέλος του δεύτερου προγράμματος οικονομικής διάσωσης της χώρας με αντάλλαγμα οικονομικές μεταρρυθμίσεις και σκληρές πολιτικές λιτότητας, αλλά και την αλλαγή

κυβερνητικού παραδείγματος με τη για πρώτη φορά ανάδειξη στην κυβέρνηση ενός κόμματος της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο η περίοδος 2015-2017 χαρακτηρίστηκε από το δημοψήφισμα για την έξοδο της Μεγάλης Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), τη νίκη του Donald Trump στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές, αλλά και μια σειρά από άλλες εκλογικές αναμετρήσεις και δημοψηφίσματα.

Ο Γιάννης Κωνσταντινίδης στο βιβλίο του *Επιλέγοντας*, επιχειρεί να ανατάμει την ταραχμένη και πολλαπλώς σημαντική αυτή περίοδο, τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή διάστασή